

УДК 72.03

А. І. Громнюк

*аспірантка Національного університету**«Львівська політехніка»*

АРХІТЕКТУРА ІНТЕР'ЄРУ ДАВНИХ КУЛЬТУР: ЕТНООЗНАКИ, ЕТНОКУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ

Анотація: визначені основні етноознаки давніх культур та етностилістичні напрями архітектурно-дизайнерської діяльності у формуванні художньо-архітектурного образу сучасного інтер'єру.

Ключові слова: етностиль, етнокультура, етноознаки, архітектура інтер'єру.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день при виникненні великої кількості різноманітних типів підприємств громадського харчування відбуваються пошуки засобів гармонізації середовища та нових концепцій художньо-образного вирішення їх інтер'єрів. Поширеними стають ресторани та інші підприємства громадського харчування, що спеціалізуються на виготовленні страв національних кухонь. Дана спеціалізація зумовлює національне спрямування таких закладів, створення відповідного етнічного колориту, що досягається використанням етностилію у формуванні художнього образу їх інтер'єру. Образи з минулого під гаслом постмодернізму повертаються у проектну культуру [1,36]. Багата архітектурно-художня спадщина народів світу, давніх цивілізацій стає концептуальною основою організації сучасного предметно-просторового середовища та архітектури.

Проте, незважаючи на широке використання етнічних елементів різних культур, архітектурно-мистецьких надбань давніх цивілізацій при формуванні соціопредметного середовища, зокрема підприємств громадського харчування, у теорії архітектури немає сформованих теоретичних основ використання етностилію та його засобів. Зважаючи на відсутні комплексні рекомендації по використанню етностилію при формуванню предметно-просторового середовища підприємств громадського харчування, доцільними є комплексний підхід до даної проблеми та знаходження інструментів її вирішення.

Аналіз та типологічна класифікація підприємств громадського харчування, основних архітектурно-конструктивних елементів, меблів та обладнання, елементів декору минулих цивілізацій дасть змогу розширити палітру архітектурно-художніх засобів формування національно-орієнтованої архітектури інтер'єру та створить методологічну основу використання етностилію у сучасній архітектурно-дизайнерській практиці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливості розвитку архітектури інтер'єру та мистецтва стародавніх країн висвітлені у роботах І. Бартенєва, Б. Віппера, А. Грашина, Т. Давидич, Анрі де Морана, М. Кагана, Д. Кеса, Т. Малік, С. Мигалья, Р. Огюста, С. Соловйова, В. Тимофієнко, Н. Трегуб, Э. Уайта, О. Шуазі.

Мета статті: визначити основні особливості архітектури і обладнання інтер'єру давніх культур, їх етноознаки як головні засоби створення нових концепцій та формування етнокультурної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в сучасній архітектурній практиці та дизайні інтер'єру відбуваються пошуки ідей і концепцій, формування нових підходів до розвитку проектної культури. В деяких національних творчих школах в ХХ ст. сформувалося велике різноманіття стилістичних напрямків, що базуються на концепції використання історичного, регіонального, національного досвіду минулого, зверненні до давніх місцевих традицій, віросповідань і асиміляції їх з сучасними умовами та технологіями. Художній образ та морфологія матеріальних форм на кожному історичному етапі розвитку тісно пов'язана з людиною – способом її життя, матеріальними і соціальними відносинами, традиціями, звичаями і уявленнями, рівнем розвитку техніки та виробництва, архітектури, образотворчого, декоративного і ужиткового мистецтва. За допомогою використання глибинних культурних цінностей відбувається формування етнокультурної ідентичності середовища життєдіяльності.

Середовищний підхід, його засади та регіональні принципи, такі як «історизм», «вернакулярність», «ривайвалізм», «радикальний еклектизм», «ментальність» можна застосувати для характеристики постмодерністичних етностилістичних напрямків. Вони стають складовою частиною нової методології формування середовища. Зв'язок з культурою минулого, з етнічними впровадженнями того чи іншого народу, широке використання етномотивів в дизайні середовища є характерними для етностилю. Він передбачає збереження і переосмислення національних надбань минулого, зразків етнічної матеріальної культури народів світу та традицій з метою їх використання при формуванні художньо-архітектурного образу сучасних просторів. При цьому головними етноознаками і архітектурно-художніми засобами формування етностилю є: використання архітектурних елементів, притаманних народній архітектурі; використання традиційних місцевих матеріалів; використання народних меблів з національними та регіональними особливостями їх форм; особливості декорування окремих деталей, конструктивних елементів і предметів; колористика, що притаманна тій чи іншій національній стилістиці; фактура, текстура та структура облицювальних

матеріалів, що використовуються в оздобленні інтер'єрів; використання орнаментів та візуально-образної символіки в оформленні інтер'єрів; освітлення, тощо. Ці етноознаки сприймаються і ототожнюються з етномотивами та особливостями культури того чи іншого народу.

Етнічна культура народів світу має глибокі коріння та традиції, що базуються на релігійних та світоглядних системах, які беруть свій початок ще у давніх цивілізаціях. У Давньому світі сформувалися перші «національні стилі», кожен з яких мав чітко виражений індивідуальний національний характер, що проявлявся у особливостях менталітету, світогляду та культури, у стійких принципах світобудови [2, 29]. Залежно від географічного розташування, кліматичних умов, природного контексту різним цивілізаціям притаманне використання певних природних будівельних матеріалів при створенні архітектурних споруд, ансамблів чи комплексів, відображення у них етнічних вподобань того чи іншого народу. Матеріальний світ вибудовувався на основі ментальних особливостей давніх культур, залежно від їх міфологічних та релігійних ввірувань та принципів. Вже у Давньому світі спостерігався синтез мистецтва та архітектури, що доповнюючи один одного, створювали цілісний архітектурно-художній образ; зразки архітектури даного часу демонструють перші уявлення про симетрію, гармонію, естетику. Саме у давніх цивілізаціях закладається світобачення, менталітет, звичаї та традиції, естетичне сприйняття навколишнього світу та відбувається відображення його у сфері архітектури та народного мистецтва. Народні архітектури Китаю, Японії, Індії, Греції, Єгипту, скандинавських та арабських країн відтворюють культурні особливості, специфіку побуту, глибинні традиції їх Давнього світу. Використання архітектурно-конструктивних елементів, меблів та обладнання, елементів декору даних давніх культур є важливими засобами формування етностилю, повернення етнокультурної ідентичності середовища життєдіяльності.

Архітектура Китаю зберегла глибокі народні традиції. Для давньої китайської архітектури характерними є великі дахи (одно-, дво- або троярусні) із загнутими вгору краями на дерев'яних каркасних несучих конструкціях, які розширювалися догори від опори; система багаторусних дерев'яних фігурних кронштейнів – "доу-гун", що складалися із двох елементів: "доу" – кубовидний брусок зі скошеними долішніми гранями і "гун" – видовжений брусок. Дерев'яні конструкції дахів будівель залишалися нічим не замаскованими зсередини, лише оздоблювалися яскравими візерунками. Стіни були ненесучі, являли собою широкі прогони між тонкими дерев'яними підпорами, що заповнювалися цеглою, глиною або бамбуком. Стель у приміщеннях старокитайських споруд не було.

Відповідно до соціального статусу власника будівлі визначалися висотою приміщень й усієї будівлі, кількістю ярусів дахів, кількістю колон, характером декоративного оформлення, використанням оздоблювальних матеріалів, тощо. Дерев'яні конструкції лакувалися, декорувалися бронзою, золотом, або покривалися яскравими лаками по темно-червоному або чорному фоні з інкрустаціями з перламутру [8, 116].

У китайській культурі надавалось велике значення забарвленню архітектурних деталей. Колони, дахи, стіни фарбували в насичені яскраві кольори, поєднували із різьбленням та орнаментациєю, використовувалися фактурні ефекти [7, 222]. Дахи покривали сірою черепицею з геометричним орнаментом, згодом черепицю заливали глазуррю. Серед колірної гами переважали червоний, золотий, зелений, білий та синій кольори. Ребра чотирьохсхилих дахів прикрашалися скульптурами. Кам'яні статуї чудовиськ використовувалися як архітектурний декор. Фасади та інтер'єри будинків оздоблювалися яскравими геометричними або рослинними розписами, орнаментальними рельєфами [7, 223].

Серед меблів китайці використовували крісла, лави, кушетки, столи, ліжка, підставки для декоративних ваз, ширми, табурети. Меблі виготовлялися з дерева, лакувалися, декорувалися різьбою, інкрустацією. Для виготовлення меблів, перегородок, решіток використовували бамбук [4, 36].

У мистецтві Китаю основним предметом зображення, "мірою усіх речей" була природа. Звідси особлива естетика художніх творів китайського мистецтва, серед декоративних мотивів яких переважала тема природи.

Серед виробів китайського декоративно-ужиткового мистецтва зустрічаємо скульптури з нефриту, фарфорові предмети, вази інкрустовані золотом, круглі дзеркала. Значного визнання у світі здобула китайська техніка лакування дерева, а також гравюра по дереву – ксилографія. Декоративні мотиви розписів із зображеннями драконів, птаха фенікса, квітки лотоса несли символічний зміст, як і їх кольори. Також смислове навантаження мали ієрогліфи, що зображувалися на різноманітних предметах. Характерним кольором та етноознакою китайської культури був червоний колір, як вираження радості, свята. Використовували також жовтий, синій, чорний та білий кольори.

Архітектура Японії має запозичення з китайської архітектури. На відміну від китайських будівель, для типово японських споруд характерні будівлі світлі і відкриті, геометрично гармонійні та функціональні, які здебільшого склалися з прямокутних елементів. Приміщення відділялися одне від одного рогожами [4, 40].

Як будівельний матеріал у японській архітектурі використовували дерево.

Традиційні дерев'яні житлові будинки простих японців називалися минка, були максимально пристосовані до клімату країни. Одно- або двоповерхова минка мала міцний каркас, що формувався з товстих балок, з несучої колони в центрі будинку та розсувних дверей. Стіни не несучі, внутрішній простір ділився на окремі приміщення за допомогою рухомих перегородок. У таких будинках жили селяни, ремісники і торговці.

Для японської культури характерна мала кількість предметів та декоративних виробів, що використовувалися у інтер'єрах житла. Стіни та стелю оббивали світлими породами деревини. Японці сиділи і спали на підлозі на рогожах із рисової соломи, тому їх меблі низькі та простих форм. В обладнанні приміщень використовували столики, скрині, шафки (кодансу), дерев'яні ширми, лампи, підставки для дзеркал [3, 101]. Поширеними були вбудовані шафи. Меблі покривалися лаком і прикрашалися позолотою або інкрустаціями. Існувало біля 30 методів орнаментациї лакових виробів. Серед декоративних елементів: вази для квітів, бронзові статуєтки святих, тварин. Японці використовували паперові ліхтарі з рейковим каркасом. Широко використовувалися паперові ширми, розписані гуашшю. Як сюжети живопису на ширмах зображувалися звірі, піонії, природа.

Основними рисами японського мистецтва є відчуття краси матеріалу, любов до природи, підкреслення ролі поверхні, повторення мотивів, умисна асиметрія в декорі.

Специфічним видом японського мистецтва було виготовлення цуби – гарди японської клинкової зброї. Давні цуби формувалися із заліза, найчастіше круглої форми, декорувалися. Орнамент цуб був ажурний, карбований, інкрустований міддю, сріблом або золотом. Мотиви орнаментів різноманітні: люди, тварини, рослини, елементи природи.

Традиційна архітектура Індії відтворює світоглядні цінності, в основі яких лежать древні релігії та традиції побуту індійського народу.

Для давньоіндійської архітектури характерні багатоярусні житлові будівлі, що багато оздоблювалися. Посередині розміщувалися дворики – анкани, які або прилягали до зовнішніх стін, або мали вигляд перестилю з галереями по периметру [7, 183]. Стіни фасадів індійських будівель тинькувалися, білилися, цоколі яскраво розфарбовувалися. Тераси і лоджії були теракотового кольору, яскраво виділялися на їх фоні червоні, лимонні або рожеві колони з голубими чи зеленими капітелями. Сходи були декоративно оформлені, вікна – з ажурними ґратами [7, 200].

У храмах зводили меморіальні колони - стамбхи, згодом окремі колони з факелами перетворилися на дважі – стовпи-світильники [7, 184]. Їх капітелі зображувалися у вигляді лотоса, чотирьох фігур левів.

Більшість споруд мали насичене скульптурне оздоблення з великою кількістю деталей та орнаментальних мотивів. Характерним є органічне поєднання архітектурних форм із скульптурними та живописними творами; застосовується повнота декорування: заповнюється вся поверхня, що оздоблюється. На барельєфах зображалися сцени із буддійських легенд: богиня Лакшмі зі слонами, павліни, мотиви з поєднанням квітів та птахів. Реальні образи поєднувалися із фантастичними. Серед орнаментальних мотивів переважали рослинні: цвітучий лотос, герлянди, гілководний орнамент; згодом використовуються також округлі, звивисті лінії, що сплітаються.

Одним із типових елементів індійської архітектури є підковоподібне слухове вікно, яке спочатку мало утилітарне призначення, згодом суто декоративне. Обидва кінці його арки прикрашалися водяними чудовиськами макара [3, 115].

Для індійських меблів характерна помпезність та використання складної орнаментики [4, 34].

У вжитку був табурет з ажурним каркасом та подушкою, часто його покривали красивим покривалом. Згодом почали виготовляти табурети з витонченими і покритими лаком ніжками і плетеними сидіннями, розвинулася техніка лакування різними смолами. У якості сидіння індузи використовували також подушку у вигляді сплющеного шару, у свята – парадний трон із сандалового, тикового або чорного дерева. Декорували трони дерев'яною мозаїкою, інкрустацією із золота, срібла, слонової кісті або прикрашали дорогоцінними каменями. Як декоративні мотиви на тронах зображали: слонів, крокодилів, баранів, оленів та ін. тварин, що символізували землю, повітря та воду. Для прикрашання меблів використовували інтарсію із чорного дерева, перламутру, слонової кісті (бомбейська мозаїка), також різьбу по слонової кісті [4, 33].

В обладнанні інтер'єрів будинків використовували декоративні панно із ажурного дерева, дверні стулки, екрани для вікон. Серед декоративних елементів були статуетки Будди, що виготовлялися із бронзи, сплаву міді, олова, з додаванням свинцю, цинку, заліза, навіть золота та срібла. Створювалося багато бронзових і мідних статуєток, що зображали жіночі і чоловічі божества, наприклад танець божества Шіви, що має багато рук [3, 120]. Поширеними також були пластинки із слонової кісті з різьбою, виконані з високою майстерністю. Серед сюжетів їх різьби поширеними були рослини та чудовиська, найчастіше – динамічні жіночі фігури [3, 122].

Арабській культурі притаманна надзвичайно багата орнаментика, любов до абстрактного декору, переважно геометричного характеру. Ісламська релігія забороняла зображення живих істот. Частиною арабської культури є

мавританський стиль, який трактується як чисто декоративне мистецтво, яке досягнуло свого найбільшого розквіту в XIII – XIV ст. в Індії та Іспанії.

Основними елементами давньої арабської архітектури були підковоподібна (мавританська) і цибулеподібна арки та своєрідні сталактитові форми зведень. Стіни декорувалися розписами з чіткими орнаментами та з використанням геометричних і рослинних мотивів та різноманітними арабесками складної структури. Дана орнаментика використовувалася першочергово на ліплених роботах, що прикрашали стіни, також на фаянсових плитках [4, 63].

Головним видом архітектурного декору була ажурна різьба по каменю, що формувала орнаментальні решітки та стуккові панелі, якими часто декорували стіни. Декор стуккових панно являв собою арабески із геометричних і стилізованих рослинних мотивів [3,136]. Поширеними у арабській культурі були фрески, мотивами яких були портрети людей, сцени з полювання, знаки зодіаку, танцівниці у різних позах, а також фризи що зіставлені із фігур птахів та звірів.

Інтер'єри мавританських споруд по своїй формі нагадували гігантське шатро: мали тонкі стіни, голчасті колоні і гострі ребра [4, 64].

У меблях помітний архітектурний вплив: використовуються колони, аркади з підковоподібними арками, як декоративне оздоблення – складні види решіток, точені елементи. Для інтарсій часто використовувався перламутр [4, 64].

У арабських народах меблі відігравали незначну роль, оскільки вони сиділи на килимах або подушках. Для сну використовували покриті килимами та шовковими тканинами отоманки. Шафи у арабських інтер'єрах заміняли стінні ніші з дверцями. Столи були низькими і маленькими; стільниці – дерев'яними, декорувалися інтарсією або карбованою міддю. Також серед інших видів меблів типовими для арабського інтер'єру були скрині, ширми, етажерки. Для оббивки меблів використовувалась кордованська шкіра з тисненням, часто з позолотою.

В арабському мистецтві використовувалися стилізовані мотиви дерев, листя, квітів, що мали абстрактний характер. Яскравим прикладом є арабески – традиційний арабський орнамент.

Різним арабським країнам були притаманні своєрідні орнаментальні мотиви та колористична гама, а також різним був і їх символічний зміст. У мусульманському мистецтві килими є одним із головних елементів інтер'єру. У їх малюнках закладена складна символіка, зображувалися квіти, дерева, тварини, сцени із життя людей.

В обладнанні приміщень в арабських народах широко використовували підсвічники, кувшини, ажурні підвісні лампи, таци, шкатулки для зберігання

корану із міді та бронзи. Із бронзи виготовлялися статуетки водолії, що мали форму різних тварин: водолій-кінь, водолій-павлін. Вироби з бронзи часто декорувалися арабесками та надписами. Невеликі скрині, шкатулки із слонової кості є вишуканими зразками різьби по слонової кості. Серед їх декоративних мотивів – орнаменти із арабесок, фігурки людей [3, 148]. Для зберігання води використовувалися великі кам'яні кувшини яйцевидної форми з ребристим або прикрашеним арабесками туловищем [3, 136]. Вироби з кераміки та ткані твори відрізнялися особливою барвистістю.

Архітектура Стародавнього Єгипту наповнена сакральним змістом та глибокими традиціями з характерною монументальністю та величчю. Будівлі були прямокутними в плані; будівельним матеріалом була глина, очерет, згодом дерево, камінь. Для споруд характерна монолітність об'єму та відсутність дрібних членувань, симетрія у планах будівель та у вирішенні їх фасадів, виразність форм. Стіни декорувалися рельєфними та живописними композиціями [7, 72]. Поширеними були жовтий, синій, червоний, зелений кольори, також використовували чорний і білий (для контурів), коричневий та рожевий.

Особливістю ордерної системи Давнього Єгипту є поєднання одноманітних за формою антаблементів з різноманітними підпорами, що були геометрично правильних форм. Підпори та капітелі імітували форми рослинного світу. Найчастіше використовувалися папірусоподібні, пальмоподібні та лотосоподібні колони. Капітелі зображали чашечку або закритий бутон квітки (найчастіше лотос або папірусу), відомі капітелі у вигляді перевернутого дзвона, із зображенням богині Гатор [7, 73].

Особливу роль у єгипетській культурі відігравала скульптура, яка була нерозривно пов'язана із архітектурою. Основними її типами були: статуї на повний зріст (фараонів), фігура сидячого на троні чи в кріслі у фронтальній позі, фігура в русі з висунутою вперед ногою.

Поширеним архітектурним декором були рельєфи, що виконувались контурними лініями або були заглибленими в товщу каменя, розфарбовувалися різними кольорами. Рельєфи перекривали всю поверхню стін, серед сюжетів були воєнні та мисливські сцени. Фігури фараонів та знаті зображувалися більшого розміру, ніж інших людей. Двері, стовпи та пілони також декорувалися рельєфами.

Внутрішнє оздоблення єгипетських приміщень було багатим та барвистим: стіни прикрашали фресками, яскраві колони підтримували стелю, декоративним завершенням інтер'єру були килими та занавіски. Житлові будинки та палаци оформляли декоративними настінними розписами, вони підкреслювали монументальність архітектурних форм, вказували на

призначення приміщень та споруд [7, 75]. Тематикою настінних розписів та рельєфів були побутові сцени, історичні мотиви, згодом появилися міфологічні сюжети, вони часто доповнювалися ієрогліфічними написами.

Єгипетська орнаментика, як і орнаменти більшості давніх держав відтворювала символічний та магічний зміст. Поширеними були геометричні, рослинні, антропоморфні, зооморфні мотиви, що часто поєднувалися між собою. Особливим, типовим для Єгипетського мистецтва, був епіграфічний орнамент, що мав вигляд стрічок ієрогліфів.

Єгиптяни створили ряд типів меблів, що є прототипами сучасних видів, це: табурети, стільці, крісла, столи, ліжка, скрині та шафи. Меблі для сидіння мали безліч різних форм та створювалися з особливою ретельністю, оздоблювалися слоновою кістю, перламутром, ебеновим деревом, золотом. Поверхня сидіння часто була плетена з очерету або шкіряна; з часом ніжки крісел почали робити у формі лап тварин, часто левів та волів. Скрині та саркофаги розписували яскравими кольорами, прикрашали багатими плоскими геометричними орнаментами, ієрографічним письмом, оздоблювали фаянсовими вставками або напівдорогоцінними каменями. У Давньому Єгипті у вжитку вже було металеве дзеркало [4, 24].

Елементи орнаментики, якими прикрашали меблі були: сонячний диск, жук-скоробей, змія, коршун, лотос, пальма, папірус, які мали символічне значення. Колірна гама була яскравою, використовувалися червоні, жовті, чорні, коричневі, голубі, зелені і білі кольори [4, 25].

До виробів декоративно-ужиткового мистецтва Давнього Єгипту належить різноманітна за формою кам'яна посуда, вази, кувшини, трійні світильники, кубки, золоті та позолочені вази, прикрашені емаллями або дорогоцінними каменями, килими яскравих кольорів, вироби з фаянсу.

У Давній Греції виділився естетичний аспект у сприйнятті дійсності; гармонія стала провідним критерієм формування матеріального світу. У зв'язку з виникненням нових типів будинків та споруд, що забезпечували різноманітні суспільні функції, з'явилися нові архітектурні форми [2, 39]. Одним із найбільших досягнень давньогрецької архітектури є формування архітектурних ордерів: доричного, іонічного та коринфського. Доричний ордер є достатньо простим, його елементи позбавлені декору, колона просічена канелюрами; іонічний – має вишукані волюти, також основу - базу; коринфський орден відрізняється складною капітеллю, яка складається із кошика, що оточена вінком акантового листа [3, 206].

У житлових будинках приміщення розміщувалися навколо дворику з колонами – перистилію. Живопис відіграв важливу роль у внутрішньому оздобленні будівель. Стіни оздоблювалися розписами, облицюванням. Підлоги

парадних кімнат та двориків прикрашали мозаїчні композиції, виконані із кольорової гальки. На них зображали тварин, казкових істот, міфологічні сцени, що облямовувалися орнаментальними смугами [7, 352].

Образотворче мистецтво Давньої Греції, як і у Східних цивілізаціях, тісно пов'язане із архітектурою. Предметами скульптурної пластики були зображення оголеного чоловіка – фізично досконалого атлета, що уподібнювався богу; молодій дівчині – кори у прозорому хітоні. Створювалися статуї богів та богинь.

Сюжетами рельєфів, що прикрашали споруди були важливі події: битви, урочисті ходи, змагання, бенкети, полювання. Оздоблення споруд відрізнялося залежно від регіону та стильового напрямку. В доричних фризах створювалися розписи, згодом рельєфи на метопах; в іонічних – стрічкові орнаментальні або тематичні композиції [7, 349].

Фризами прикрашали інтер'єри та ексер'єри храмів. Спочатку у їх мотивах переважала рослинна орнаментация, згодом – тематичні сюжети.

До монументального живопису належать чорнофігурний вазопис – розписи ваз, зображення на яких обмежувалися виразним лінійним контуром і локальним кольором [7, 352]. Серед настінних розписів були реалістичні зображення тварин, людей, елементів середовища, виконані багатьма кольорами, їх півтонами.

Грецькі меблі мали чітку конструктивно-тектонічну структуру. Для них характерна простота та гармонія елементів. Кількість меблів у грецькому домі була незначною. Ложе (кліне) являло собою предмет меблів для лежання, використовувалося також для споживання їжі лежачи. Воно стояло на високих опорах, мало підголівник та подушки. Ніжки часто прикрашалися волютами.

Меблі для сидіння були досить різноманітними. Відомі три основні їх види: лавки, клімоси та тріноподібні крісла. Клімос – витончений стілець з вигнутими ніжками і злегка нахиленою спинкою [5, 39]. Обідні столи були низькими, з трапецевидними по формі стільницями. Поширеними були також столи з круглими стільницями на трьох ніжках та прямокутними – на чотирьох. У повсякденному вжитку також були маленькі переносні скрині, шкатулки, шафки для дрібних предметів, ажурні етажерки, буфети. В обладнанні інтер'єрів використовувались також: овальні амфори, гідрії – посудини для носіння води, чаші для пиття; золоті вази; бронзові дзеркала з посрібленими дисками.

Більшість творів грецького мистецтва, у тому числі предмети меблів декорувались різьбленням та інкрустацією, часто були яскраво розфарбованими. Серед орнаментальних мотивів найпоширенішими були рослинні та геометричні. Рослинні мотиви частково запозичені із місцевої

флори: акант, лавр, плющ, оливкове дерево, також лотос, пальметта. Характерним геометричним орнаментом була спіральна, а також хвиляста лінія, особливо поширеним – був меандр; до архітектурних орнаментів відносились іоніки, перлини, зубчики. Грецька орнаментика була декоративною, не мала символічного значення [4, 48].

Висновки. Етнокультура минулого містить незчисленні надбання, духовно-естетичні цінності та потужний потенціал для розвитку сучасної архітектурно-дизайнерської практики. Визначено основні особливості архітектури та обладнання інтер'єру давніх культур, їх етноознаки як головні засоби створення нових концепцій та формування етнокультурної ідентичності.

Список літератури

1. Громнюк А.І. Етностиль як об'єкт системного осмислення в контексті формування архітектури інтер'єру на теренах індустріального і постіндустріального суспільства / А.І. Громнюк // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. зб. – К.: КНУБА, 2013. – № 33. – С. 36-48.

2. Давидич Т.Ф. Стиль как язык архитектуры / Давидич Т.Ф. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2010. – 336 с.

3. Анрі де Моран История декоративно-прикладного искусства / Анрі де Моран; [пер. с фр.]. – М.: Искусство, 1982. – 577 с., ил.

4. Кес Д. Стили мебели: Второе издание на рус. языке / Кес Д. – Будапешт: Издательство Академии наук Венгрии, 1981. – 270 с.

5. Мигаль С.П. Проектування меблів: навч. посібник / Мигаль С.П. – Л.: Світ, 1999. – 216 с., іл.

6. Огюст Р. Орнамент всех времен и стилей: в 2 т. / Огюст Р. – М.: Арт-родник, 2004 – . – Т.1. – 2004. – 101 с.

7. Тимофієнко В.І. Історія архітектури Стародавнього світу: підручник для вузів / Тимофієнко В.І. – К.: Наукова думка, 2006. – 512 с., іл.

8. Шуази О. Всеобщая история архитектуры / Шуази О.; [пер. Н.С. Курдюкова, Е.Г. Денисовой]. – М.: Єскимо, 2009. – 704 с., ил.

Аннотация

Определены основные этнопризнаки древних культур и этностилистические направления архитектурно-дизайнерской деятельности по формированию художественно-архитектурного образа современного интерьера.

Ключевые слова: этностиль, этнокультура, этнопризнаки, архитектура интерьера.

Annotation

The basic ethnic signs of old cultures and ethnic stylistics directions of architectural-designer activity in forming of artistically-architectural character of modern interior were determined.

Key words: ethnic style, ethnic culture, ethnic signs, interior's architecture.

УДК 72.021.2

О. І. Єжова

кандидат архітектури КНУБА

ОСНОВИ МЕТОДИКИ ПРОЕКТУВАННЯ ВИСОТНИХ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД

Анотація: в статті розглянуто основи методики проектування висотних будівель і споруд відповідно до діючих норм та вимог.

Ключові слова: висотне будівництво, методика, житлові будинки.

Вивчення функціональної та об'ємно-планувальної організації висотних будівель і споруд свідчить про те, що формування даного простору нерозривно пов'язано із вимогами що висувають Державні будівельні норми України. Будівельна практика свідчить, що в останній час з'явилися деякі теоретичні та практичні пропозиції, що до покращення методики проектування окремих типів житлових висотних комплексів та відповідних громадських споруд.

Разом з тим ці пропозиції розрізнені та не являють собою єдиної системи. Більшість проектних розробок висотних будівель впроваджуються при будівництві житлових комплексів незалежно один від одного, мають різні архітектурно-планувальні, технологічні та конструктивні схеми, що заважає подальшому удосконаленню комплексної забудови жилих утворень.

Головною метою методики повинні бути не окремі висотні споруди, а система максимально уніфікованих норм та вимог, на основі яких створюються універсальні проектні варіанти, які є основою формування громадських споруд та комплексів. З безлічі архітектурно-планувальних рішень висоток необхідно отримати оптимальні, універсальні та уніфіковані об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, що дозволить створити якісний рівень проектування.

Методика проектування висотних будівель і споруд повинна засновуватися на відповідності проектного рішення усім Державним будівельним нормам України. При проектуванні слід дотримуватись по перше вимогам, що висувають ДБН В.2.2-24:2009 Проектування висотних житлових і громадських будинків.

Терміном висотний будинок визначається багатоповерховий будинок житлово-громадського призначення з умовною висотою від 73,5 м. і вище. Умовна висота визначається згідно з ДБН В.1.1-7. Ці вимоги обумовлені існуванням пожежних машин, із ліфтом, який досягає відмітки 73,5 метрів. Умовна висота будинку визначається від відмітки 0.00, на якій стоїть пожежна машина до пола житлового поверху. Таким чином, якщо на останньому поверсі влаштовується дворівнева квартира із технічним поверхом вище та машинним

приміщенням для ліфтів висота будинку збільшується на три поверхи, але будинок вважається не висотним, тому що умовна висота будинку залишається відповідною до вимог ДБН.

Проектування висотних будинків в умовах щільної забудови міста Києва є дуже актуальним і доцільним. Не можна недооцінювати позитивних якостей, що дає спорудження висотної споруди як збільшення її загальної площі на ділянці забудови. Але поруч з позитивними якостями існують і негативні. А при проектуванні саме висотних будівель проектувальник повинен дотримуватись усіх норм та вимог. До негативних аспектів проектування висотних будівель відноситься поява додаткових сходів Н1, які в свою чергу займають 50 кв.м. території поверху. Висотні будинку стосовно пожежної безпеки необхідно поділяти на протипожежні відсіки згідно з пунктом 9.11 «Об'ємно-планувальні рішення. Пожежна безпека.» [3]. Висота протипожежних відсіків не повинна перевищувати 50 м. Висота технічних поверхів визначається із врахуванням конструктивних, технічних, протипожежних та санітарно-епідеміологічних вимог. На межі протипожежних відсіків (на рівні протипожежного перекриття) слід передбачати карнизи по контуру будинку, що виступає за межі фасаду не менше 0,75 м. або передбачати на рівні протипожежного перекриття, що поділяє будинок на протипожежні відсіки, захист віконних прорізів пристроями (протипожежними шторами, дренчерними завісами тощо), які перекривають їх під час пожежі. Допускається за узгодженням з центральним органом державного пожежного нагляду передбачати інші конструктивні та інженерні рішення щодо непоширення пожежі між протипожежними відсіками по фасаду будинку. Ці заходи в свою чергу впливають на архітектурно-художній вигляд споруди. При розділенні споруди на відсіки слід влаштовувати додаткові інженерні канали для обслуговування кожного відсіку окремо, а це втрата корисної площі на кожному поверху до 1 кв.м.

Усі ліфти повинні мати режим роботи "пожежна небезпека". Кількість ліфтів для транспортування пожежних підрозділів повинна бути не менше двох у будинку або в кожній секції будинку. До пожежного поста (ЦПУБ, диспетчерської) повинна виводитись інформація щодо фактичного розташування ліфтів на поверхах будинку, а також повинно бути забезпечено дистанційне переведення ліфтів у режим "пожежна небезпека" безпосередньо з приміщення пожежного поста (ЦПУБ, диспетчерської).

Висотний будинок необхідно оснащувати автоматизованою системою моніторингу і управління (АСМУ) відповідно до вимог ДСТУ-Н Б В.2.5-37. При проектуванні АСМУ необхідно враховувати розподілення будинку на протипожежні відсіки.

Комплекси автоматизації інженерних систем будинку згідно із завданням на проектування повинні передбачати автоматичне управління, сигналізацію, регулювання і захист від аварійних режимів наступних інженерних систем: холодопостачання; фанкойлів (охолодження); загальної обмінної вентиляції; прецизійного кондиціонування; холодного водопостачання; гарячого водопостачання; побутової каналізації; зливової каналізації; дренажної каналізації підвалу; тепlopостачання; опалення; теплових завіс; водопідготовки басейну; освітлення, в тому числі і евакуаційного і огорожувального; вертикального транспорту (ліфтів); сміттєвидалення; електропостачання; автоматичного обліку енергоресурсів; автоматичних дверей; управління комфортом кімнат; автоматичної пожежної сигналізації; проти димного захисту; автоматичного пожежогасіння; освітлення, в тому числі й евакуаційного; протипожежного водопостачання; оповіщення та управління евакуацією людей; загазованості (аналізу концентрації шкідливих газів); контролю параметрів зовнішнього середовища; контролю стану конструкцій будинку; інших систем за завданням на проектування.

Можливість кругового проїзду пожежної техніки повинна бути забезпечена навколо будинку, в тому числі до основних евакуаційних виходів із будинку і до виходів, що ведуть до ліфтів для транспортування пожежних підрозділів.

Доступ пожежних із автодрабин або автопідіймачів повинен бути забезпечений у кожне приміщення або квартиру з урахуванням технічних характеристик автодрабин і автопідіймачів. При цьому необхідно враховувати ширину і висоту стилобатної частини будинку.

Проїзди для пожежної техніки слід передбачати завширшки не менше 8 м на відстані не менше 8 м від стін будинку до внутрішнього краю проїзду.

Уклон проїздів у місцях установки автодрабин і автопідіймачів повинен бути не більше 6°. Радіуси поворотів проїздів для пожежних машин повинні бути не менше 18 м.

На покрівлі будинків необхідно передбачати площадки для рятувальних кабін вертольотів. При цьому необхідно передбачати огорожу покрівлі заввишки 1,5 м (для забезпечення безпеки людей від індуктивного потоку несучих гвинтів вертольота). Розмір площадки для рятувальних кабін повинен бути не менше 5 м x 5 м. Площадки слід проектувати рівними і розміщувати, як правило, в центрі покрівлі. Максимальний нахил площадок до горизонту не повинен перевищувати 8°. Периметр площадок повинен бути пофарбований жовтою смугою завширшки 0,3 м. Над площадками і безпосередньо біля них не повинні розташовуватися антени, електрообладнання, кабелі тощо. Максимальна висота перешкод відносно поверхні площадки в радіусі 10 м від її центра не повинна перевищувати 3 м. Площадки для кабін слід проектувати із

розрахунку загального навантаження кабіни 2500 кг, питомого навантаження - до 2,5 кг/см².

У випадку застосування пожежних вертольотів для рятування людей розмір площадки повинен становити не менше 20 м х 20 м. Дана площадка повинна знаходитися на відстані не менше 30 м від найближчого виступу стіни і не менше 15 м від краю покрівлі. При розрахунку навантаження на покрівлі необхідно враховувати статичне і динамічне навантаження.

Наземні вертолітні площадки для доставки врятованих людей повинні знаходитися на відстані не більше 500 м від будинків, з покрівлі яких передбачається рятування людей за допомогою вертольотів і рятувальних кабін. Розташування площадок на території повинно виключати можливість їх використання на за призначенням (в якості автостоянок тощо). Площадки рекомендується виконувати підвищеними по відношенню до прилеглої території на 0,3 м і огорожувати стаціонарним бар'єром. У зоні розміщення площадок і можливих напрямках роботи вертольота не повинно бути дерев, опор освітлення, проводів тощо.

Розмір площадки повинен становити не менше 20 м х 20 м. Дана площадка повинна знаходитися на відстані не менше 30 м від найближчого будинку.

Площадка повинна витримувати статичне і динамічне навантаження від вертольотів відповідного класу. До площадки слід передбачати не менше двох під'їздів для машин швидкої медичної допомоги.

Література

1. Ковальський Л.М. Архітектурне проектування висотних будинків: навчальний посібник / Л.М. Ковальський, Г.В. Кузьміна, Г.Л. Ковальська – Запоріжжя: ПРИВОЗ ПРИНТ, 2012. – 123 с.
2. Маклакова Т.Г. Высотные здания. Градостроительные и архитектурно-конструктивные проблемы проектирования. М.: Издательство АСВ, 2006.- 160 С.
3. ДБН В.2.2-24:2009
4. ДБН В.2.2-15:2005

Аннотация

В статье рассмотрены основы методики проектирования высотных зданий и сооружений в соответствии с действующими нормами и требованиями.

Ключевые слова: высотное строительство, методика, жилые дома.

The summary

The article covers the basics of design techniques of high-rise buildings and structures in accordance with the applicable rules and regulations.

Keywords: high-rise building, technique, Villas.